

NORGES BONDELAG

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Per Harald Agerup
22 05 45 35

Vår dato
17.03.2011
Deres dato
16.12.2010

Vår referanse
10/00586-5
Deres referanse
200804249

Høring om NOU 2010:10 Tilpassing til et klima i endring

Norges Bondelag er svært fornøyd med at regjeringen har tatt initiativ til denne Stortingsmeldingen. Mer og mer tyder på at vi står overfor omfattende klimaendringer som kan få store følger for norsk matproduksjon. Det er av avgjørende betydning at vi ligger i forkant av klimaendringene med utredninger og tiltak slik at vi evner å sikre en størst mulig selvforsyning av matvarer. Klimaendringene er en trussel mot det nasjonale og det globale landbruket. Den siste tids utvikling har vist hvor sårbart globale mat systemer er når omfattende tørke og flommer slår inn som en følge av høyere havtemperatur

Lagring av mat

Norge avvirket kornlagrene i 2002. Vi vil så sterkt vi kan anbefale at disse snarest bygges opp igjen til 2 års forbruk. Mer ekstremvær med mer intense nedbørs og tørkeperioder kan ødelegge avlinger. Innhøstingsforholdene kan også bli svært vanskelige. Lagrene av korn på verdensmarkedet minker sterkt og er på 20 dager etter svært gode avlinger globalt de siste tre år. Verden har aldri hatt så lave lagre av mat. Vi har riktignok gode handelsavtaler på mat i Norge, men hvor mye er disse verdt hvis avlingene i Europa og Midt Vesten i USA slår feil?

Øke selvforsyningsgraden

De siste årene er kornarealet gått ned med 50000 da, her i landet. Vi importerer mer og mer kraftfor på bekostning av våre egne grasarealer. Vi har store tilgjengelige for ressurser. Resurser som det blir viktig å sikre og utvikle for å bedre selvforsyningen av mat, og øke binding av CO₂ i jord. Bruk av gressarter er også en avgjørende faktor i det fremtidige erosjonsarbeidet. Vi synes utvalget kunne hatt et sterkere fokus på dette.

Sykdommer

En hovedårsak til at norsk jordbruk har en så god dyre og plante helse er, frem til EØS avtalen begynte å gjelde, en streng importpraksis av dyre og plantemateriale. Andre viktige grunner er, som utvalget nevner, tele og kulde om vinteren, og småskala jordbruk spredt over hele landet. Det siste har gjort det mulig å begrense omfanget ved sykdomsutbrudd, noe vi har sett flere ganger de siste årene.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Postboks 9354 Grønland 0135 OSLO	Besøksadresse: Landbrukets Hus, Schweigaardsgate 34 C 0191 OSLO	Telefon: 22 05 45 00	E-postadresse: bondelaget@bondelaget.no
Norges Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto: 8101.05. 91392	Internett: www.bondelaget.no

Kombinasjonen varmere vær, en mer liberal praksis ved import av dyr og planter og sentralisering av matproduksjonen kan få katastrofale følger for matproduksjonen. Denne situasjonen må analyseres inngående. Mattilsynet og veterinære myndigheter må få mer ressurser til å forbygge denne problemstillingen.

Erosjon

Asfalterte veier, omfattende bruk av betong, boligkonsentrasjoner inn mot jordarealer og plastrør i grøftesystemer har det til felles at hastigheten på vannet øker inn mot vassdragene. Vi har også dyrket opp en million da myr som har fungert som svamper i naturen. Sammen med mer intens nedbør er det sannsynlig at antall store flommer vil øke kraftig fremover. Utvalget nevner dette, men som enkeltelementer og ikke i sammenheng. Det blir viktig å få en analyse på hva disse endringene betyr. Mye tyder også på at det etablerte dreneringsystemet i jordbruket er for svakt dimensjonert i forhold til allerede eksisterende nedbørsmengder. Det må etableres en langsiktig plan for å bedre kapasiteten i dreneringsystemet i jordbruket. Vannmengdene må raskt ut av jordene, men forsinkes på den videre vei mot bekker og elvesystemene.

Norges Bondelag er svært bekymret for den tiltagende utrasingen fra fjellsidene i kystnære områder. Mye tyder på at enda mer intens nedbør kan gi mere ras av løsmasser som kan ødelegge veisambandet for lengre perioder. Vi mener det blir helt nødvendig å analysere denne situasjonen slik at landbruk og næringsliv kan fortsette å fungere effektivt i dersom veisambandet settes ut av spill. Et forslag kan være å bygge opp en reservekapasitet sjøveis som kan håndtere logistikken i slike situasjoner.

Jordvern

Norge har siden 1955 omdisponert en million mål av den beste jorda til andre formål enn matproduksjon. Befolkningen klumpes sammen i dalfører langs elvesystemene og i kystnære områder hvor den beste jorda ligger. Nok matjord og fremtidig tilpasningskraft til klimaendringene vil kreve endringer i bosettingsmønstre og infrastruktur for logistikk. Vårt forslag vil være totalforbud mot omdisponering av dyrket jord og dyrkbar jord og en samfunnsplanlegging som prioriterer bruk av fjell til bolig/næringsutvikling og logistikk.

Tilpasningskapasitet

Utvalget har innført begrepet tilpasningskapasitet, og roser landbruksklyngen for å ha stor tilpasningsdyktighet i forhold til endring i klimaforhold og andre rammebetingelser. Norges Bondelag er enig i at dette har vært bra frem til midt på nittitallet. Ulike reformer har siden svekket den landbruksmessige kompetansen i kommuneadministrasjonene. Landbruksskolene har hatt dårlig søkning i mange år. Forskningsinstituttene holder fortsatt høy kvalitet, men er gjenstand for forgubbing. Alle de nødvendige basisfagene for tilpasningsdyktighet har få studenter og er nedleggingsstruet ved UMB. Vi har også de senere årene hatt en betydelig nedgang i antall bønder fordi det økonomiske fundamentet for å drive et offensivt og allsidig landbruk er blitt svekket. Norges Bondelag mener at det er helt nødvendig å rette på alle disse forholdene raskt slik at vi kan opprettholde og aller helst styrke vår evne til å takle klimaendringene.

Fleksibilitet

Utvalget hevder (nokså forsiktig) at klimaendringene kan bli fordelaktig for det norske landbruket. Norges Bondelag er svært usikre på det. Utvalget er selv inne på at

Vår dato
17.03.2011Vår referanse
10/00586-5

lysmengden ikke endrer seg. Man er også inne på at kuldesjokk ved tidligere vårer, er svært sannsynlig. Vår oppfatning er at vi går fra en relativt sesongstabil dyrkingssituasjon til noe langt mer ustabil og uforutsigbart. Vi erfarer dette allerede innen høstvetedyrking på Østlandet. Kuldeperioder etter begynnende vegetering svekker kvaliteten på matkornet kraftig. En svekkelse som synes vanskelig å ta igjen senere i sesongen. For frukt og bær dyrking er dette også kritisk. Sammen med mer haglvær kan dette gjøre dyrkingsforholdene svært vanskelig. En mulig løsning kan være å dyrke frukt og bær i tunell, men dette er en kostbar produksjonsform.

Som utvalget også er inne på vil klimaendringene skape et behov for fleksibilitet i virkemiddelbruken overfor landbruket. Norges Bondelag tror det samme er nødvendig for agronomien. Vi trenger en offensiv forskning og kunnskapsoppbygging for å kunne endre dyrkingsmetodikk i tråd med klimaendringene. Mer vekstskifte, mindre åpen åker, mer verneskog i kystnære områder, mer integrert plantevern, osv.

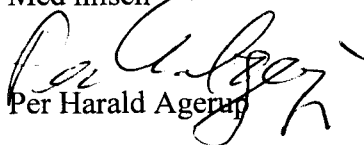
Ferskvann

I Sverige har man begynt å forske på endringer i bakteriesammensetning i ferskvannsforsyningen som følge av høyere temperaturer. Vi burde gjøre det samme her i landet. Om nødvendig burde vi lage et program for innfasing av kun grunnvannsressurser som ferskvann til dyrepopulasjonen. Dette for å sikre den mot fremtidig sykdom.

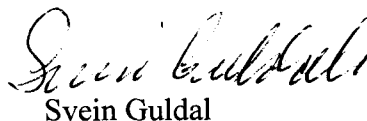
Oppsummering

Norges Bondelag synes utvalget har gjort et meget godt arbeid. Hvis myndighetene følger opp begrepet tilpasningskraft på alle de områdene utvalget har listet opp, vil vi være godt forberedt for de problemstillinger klimaendringene vil gi. Landbruket har vært igjennom omfattende omstillinger og effektivisering de senere år. Det meste av landbruksklyngen er, heldigvis, fortsatt intakt. Det vil, imidlertid, koste en god del økonomisk å ruste opp igjen denne sektoren overfor de problemstillinger klimaendringene kan lage. En ting er imidlertid sikkert. Det blir viktigere enn noen gang for nasjonen Norge å ha en størst mulig selvforsyning av mat. Hele ressursgrunnlaget for plante og dyreholdet må utnyttes for å sikre nok mat til en raskt voksende befolkning inn i klimaendringens tid.

Med hilsen

Per Harald Agerup

Svein Guldal